

ÁT-NÉZŐ

„FRISSEN ÉRKEZŐ DRÁMA”

BÍRÓ JÓZSEF *MINAMOSOGNO* CÍMŰ MINIOPERÁJA ELÉ

Nyilván mindenki próbálta már megértetni magát egy olyan emberrel, aki semmilyen szinten nem beszéli anyanyelvünket. Akár megszokott környezetünkben, akár más országba látogatva gyakran rákényszerülhetünk arra, hogy egy számunkra idegen nyelven szólaljunk meg. Ez akkor jelent óriási kihívást, ha az adott idegen nyelvet alig-alig ismerjük. Nemhogy árnyaltan nem tudjuk kifejezni rajta magunkat, de még az alapvető kommunikációs szituációk is nehézkessé válnak: a magyar logika szerint egymás mellé kerülő idegen szavakra külföldi ismerőseink rendszerint értetlenül bólogatnak. Ekkor szembesülhetünk azzal, hogy mennyire fontos a szórend, a ragozás, az egyeztetés és megannyi dolog, amit a mindennapos nyelvhasználatunk során olyan természetesen és magától értetődőnek veszünk...

Ugyanígy idegen hatást kelt, amikor saját anyanyelvünkön, magyarul olvasva egy szöveget, arra ébredünk rá: ha a szerző nem tartja be a grammatikai szabályokat, a szöveg megértésekor nehézségekbe ütközünk. Mert hiába követik egymást a magyar szavak, ha nincs valami, ami rendszert alkotva eligazít bennünket a jelentés titkos ösvényein.

Bíró József – saját meghatározása szerint – egyfelvonásos (rendhagyó) minioperájában van ugyan rendszer, amely formát ad a szövegnek, hiszen az részekre tagolódik, vannak benne visszatérő motívumok, mondatok, érezzük a gondolatritmus lüktetését is, mégis be kell látnunk: a jelentést vizsgálva könnyen kicsúszhat lábunk alól a talaj. Mert nem az a fontos ebben az esetben, hogy egy egységes, kerek történetet olvassunk ki a *Minamosogno* szövegéből, amelyhez valamilyen konkrét jelentést igyekszünk társítani. Ilyesmi nem is lehetséges. Sokkal lényegesebb ennél az asszociációs szabadság, a játék, amely a felbomló nyelvtani szabályok által szabadul fel. Például: „ál-cának higgadt zsákfalu”, vagy „cseléd görnyed boríték”, vagy „akasztás rendel tömeges”. Nem kétséges, az ilyen sorokat sokféleképpen, egyszerre több hangulattal társítva lehet csak befogadni. És ez adja a mű *rendhagyó* erejét.

Csordás László